

بازآفرینی نثر سعدی

ابراهیم گلستان

نویسندگانی که راه نیما را در جهت ارتقای ظرفیت زبان پارسی ادامه داد

او را بر آن داشت تا به راه تازه و فارغ از وابستگی، اندیشه کند و به آموزه‌های تئوری نیما بذل توجه نماید. آثار شعری و تئوری‌های نیما فراتر از احزاب و گروه‌های سیاسی بود. نیما به ادبیات و شعر «پیور» توجه خاص داشت. ابراهیم گلستان بیش از شاگردان نیما به این مهم و انقلاب شعری هنری نیما پی برد. گلستان ضمن حضور در عرصه ادبیات داستانی، به عکاسی، فیلمسازی و سناریونویسی نیز پرداخت.

گلستان یک آوانگارد به تمام معنا بود. گلستان با همکاری شرکت نفت وقت، چند فیلم مستند کارگردانی کرد که مورد توجه و اقبال اهل فن قرار گرفت. فیلم‌های مستند «موج و مرجان و خارا»، «تپه‌های مارلیک» و «گنجینه‌های گوهر» از این نمونه است. فیلم‌های بلند «خشت و آینه» و «راز گنج دره جنی» از دیگر نمونه کارهای هنری سینمایی متفاوت و آوانگارد- روشنفکری گلستان‌اند.

ابراهیم گلستان هیچ‌وقت نظریه‌های ادبی خود را به صورت مکتوب منتشر نکرد، اما ناگهان در یک خطابه جنجالی و مهیج در دانشگاه شیراز (اسفند سال ۱۳۴۸) دیدگاه و نظریات ادبی خود را به‌ویژه ادبیات داستانی عرضه کرد. این نظر و دیدگاه سال‌ها بعد در دهه ۷۰ و ۸۰ در مجله‌های «آدینه»، «دنیای سخن» و «تکاپو» مطرح شد. طبعاً این خطابه بی‌واکنش و پاسخ نماند. مخصوصاً از سوی نویسندگان و شاعران معتقد به ادبیات متعهد. گلستان در

خواندنی است. انتشار «افسانه»ی نیما و «بوف کور» هدایت نقطه‌عطفی در ادبیات مدرن ایران باید به حساب آورد. این دو کتاب به‌شدت مورد حمله سنت‌گرایان قرار گرفتند، به قسمی که هیچ کتابخانه‌ای حاضر به پذیرش آن آثار نبود. شهریور بیست و ظهور احزاب و ایجاد فضای باز و دموکراتیک ناشی از آن، راه را برای شعر و ادبیات متعهد با کارکرد اجتماعی فراهم آورد. حال آنکه ادبیات توده‌پسند و رمان‌های به سبک اروپایی یا پاورقی در این زمان نشر و مطرح گردید که در جای خود ارزش و اعتبار دیگری دارد. کنگره نویسندگان در سال ۱۳۲۵، نقطه‌عطفی از حضور طیف‌های مختلف شاعران و نویسندگان پیر و جوان در اشاعه و تولید فرهنگ و هنر بود. شاعران و نویسندگان جوان و نوگرا گرد نیما و هدایت را گرفته و در نشریات احزاب و مستقل به ارائه آثار خود پرداختند. نویسندگان حزبی از قبیل عبدالحسین نوشین، بزرگ علوی، مرتضی کیوان، جلال آل‌احمد و نویسندگانی مستقل مثل چوبک نیز آثار ارزشمند به نشر سپردند. نیما ضمن حضور در نشریات احزاب، با نشریات مستقل نیز همکاری و مشارکت داشت. نگاه عمیق نیما به شعر و در کل به ادبیات، بعدها ابراهیم گلستان (زاده ۲۶ مهر ۱۳۰۱ شیراز با نام اصلی سیدابراهیم تقوی شیرازی) را که تازه از فعالیت‌های حزبی کنار کشیده بود، مورد توجه و عنایت او قرار گرفت. فاصله‌گیری ابراهیم گلستان از حزب،

ابراهیم مهدی‌زاده داستان‌نویس

ادبیات نوین ایران از رستاخیز مشروطه تا استقرار مجلس، تفکیک قوا، استقلال قوه قضائیه، ایجاد ارتش منظم، آموزش همگانی، بهداشت عمومی... و ظهور مطبوعات، راه دشوار و خونینی را از سرگذرانده است. نویسندگانی چون فتحعلی آخوندزاده، طالبوف... و شاعران صدر مشروطه از قبیل عارف، لاهوتی و رفعت... آثار گرانبهایی را در حمایت از مشروطه عرضه کردند. بعد از فرمان مشروطه، مجلس اول و دوم، استبداد صغیر و سقوط خاندان قاجار و انتقال سلطنت، علی‌اکبر دهخدا، سیدمحمدعلی جمالزاده، صادق هدایت و نیماوشیخ در ادامه راه در تلاش برای نوسازی ادبی و گسترش تجدد و فرهنگ مدرنیته، تلاشی خستگی‌ناپذیر را آغاز کردند. انقلاب نیما برای کشوری که تمام تجربه تاریخی، فرهنگی، هنری خود را در شعر و نظم تعریف و خلاصه کرده بود، بسیار جانکاه و دردناک بود. ویرانی ارکان عروضی و وزن و قافیه با سابقه چندین قرن ادبیات کلاسیک، نه تنها برای مردم، بلکه برای اهل فن نیز غیرقابل پذیرش و بسا خیانت محسوب می‌شد. ناگفته نماند شخص نیما در حوزه داستان و نقد ادبیات داستانی نیز پیشگام بود. تالیف رمان «مرقد آقا» و نقد نیما بر داستان «داش آکل» هدایت

خروس

نویسنده:
ابراهیم گلستان
سال چاپ: ۱۳۸۴
انتشارات اختران

«خروس» مهم‌ترین اثر ابراهیم گلستان است و داستان کمتر از ۲۴ ساعت از زندگی دو مهندس نقشه‌بردار را نشان می‌دهد که برای مساحی به جزیره‌ای رفته‌اند و با جزیره‌نشینان سر می‌کنند. آنها از سواری جا می‌مانند و مجبور می‌شوند شب را در منزل کدخدا بگذرانند. «خروس» داستانی تمثیلی است که بر وقوع تغییرات اجتماعی دلالت می‌کند و دست به نمایاندن خرافات، نادانی و پلشتی زندگی آدم‌های داستان می‌زند...

آذر، ماه آخر پاییز

نویسنده:
ابراهیم گلستان
چاپ اول: ۱۳۲۷
انتشارات روزن

«آذر، ماه آخر پاییز» مجموعه داستانی شامل هفت داستان کوتاه به نام‌های به دزدی رفته‌ها، آذر ماه آخر پاییز، تب عصبان، در خم راه، یادگار سپرده، شب دراز، میان دیروز و فردا است. این کتاب به‌زعم برخی منتقدان توانست پایه‌های اولیه داستان‌نویسی مدرن را در ایران قرار بدهد و با وجودی که شاید امروزه بتوان ایرادهای زیادی به کتاب وارد کرد، ولی در دوره خود تأثیرگذار و جریان‌ساز بوده است...

مد و مه

نویسنده:
ابراهیم گلستان
سال چاپ: ۱۳۵۷
انتشارات روزن

«مد و مه» مجموعه داستانی شامل سه داستان کوتاه و بلند «از روزگار رفته حکایت»، «مد و مه و در بار یک فرودگاه است، که نخستین بار در خردادماه ۱۳۴۸ به چاپ رسید. داستان «مد و مه» به گفته منتقدان بهترین داستان کوتاه ابراهیم گلستان به‌شمار می‌آید. داستان بلند «از روزگار رفته حکایت» از زبان پسری نوجوان روایت می‌شود که در خانواده‌ای شلوغ و در کنار پدرش خاطراتی را مرور می‌کند.